

Пархоменко Н. М.,
доктор юридичних наук, професор,
член-кореспондент Національної академії правових наук України,
завідувач відділу
Інституту держави і права імені В. М. Корецького
Національної академії наук України
ORCID: 0000-0002-5870-9261

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЛЕЖНОГО УРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ЯК ЧИННИК ЇЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

LEGAL BASES OF ENSURING GOOD GOVERNANCE IN UKRAINE AS A FACTOR OF ITS SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Дотримання принципів належного урядування в аспекті забезпечення сталого розвитку набуває особливої значущості під час уведення правового режиму воєнного стану, в період, коли перед державою постає низка викликів, пов'язаних із переведенням економіки на воєнний лад, забезпеченням прав громадян, відновленням правопорядку, звільненням окупованих територій, відновленням територіальної цілісності та ін. Саме під час війни, як ніколи, в суспільстві посилюється запит на справедливе, ефективне, своєчасне та транспаранте урядування, зокрема як одну з передумов здобуття перемоги.

Тому, одним із головних завдань держави є створення та забезпечення ефективного та належного урядування, функціонуючого відповідно до принципу верховенства права, загальновизнаних міжнародних стандартів та європейських принципів, в тому числі, у сфері прав і свобод людини; здатної забезпечити стабільний та поступовий розвиток суспільних відносин в умовах звичайного та надзвичайного правових режимів, зовнішніх та внутрішніх викликів і загроз; генеруючої стратегію прогресивного та безпечного майбутнього держави і суспільства. Забезпечення сталого розвитку потребує конструктивних, послідовних та логічно пов'язаних заходів практично у всіх сферах суспільних відносин, багатоаспектного та комплексного підходу на основі права як сукупності норм, що визначають порядок проведення реформ, механізми (фінансові, економічні, інституційні, комунікативні тощо) їх забезпечення та реалізації.

Досвід запровадження та реалізації в Україні воєнного стану спричинив швидку трансформацію механізму держави, пошук нових шляхів, форм та методів організації та здійснення державної влади та місцевого самоврядування. В аспекті продовження реалізації стратегії сталого розвитку першочергово необхідним є забезпечення інституційної спроможності державного механізму задовільнити сучасні потреби України і захистити інтереси майбутніх поколінь відповідно до належної правової політики та правового забезпечення, вдосконалення взаємодії між органами державної влади, апаратом держави та інститутами громадянського суспільства тощо.

Ключові слова: правові засади, урядування, сталий розвиток, механізм, забезпечення, права людини, воєнний стан, стратегія.

Observance of the principles of good governance in the aspect of ensuring sustainable development is of particular importance during the introduction of the legal regime of martial law, at a time when the state faces a number of challenges associated with the transfer of the economy to the military system, ensuring the rights of citizens, restoring law and order, liberating the occupied territories, restoring territorial integrity, etc. It is during the war that, more than ever, the demand for a fair, effective, timely and transparent government is growing in society, in particular as one of the prerequisites for victory.

One of the main tasks of the modern state is to create and ensure effective and proper governance, functioning in accordance with the rule of law, universally recognized international standards and European principles, including in the field of human rights and freedoms; capable of ensuring the stable and gradual development of social relations under ordinary and emergency legal regimes, external and internal challenges and threats; generating a strategy for a progressive and secure future for the state and society. Ensuring sustainable development requires constructive, consistent and logically related measures in almost all spheres of social relations, a multidimensional and integrated approach based on law as a set of norms that determine the order of reforms, mechanisms (financial, economic, institutional, communicative, etc.) for their provision and implementation.

The experience of the introduction and implementation of martial law in Ukraine led to a rapid transformation of the state mechanism, the search for new ways, forms and methods of organizing and implementing state power and local self-government. In the aspect of continuing the implementation of the strategy of sustainable

development, it is primarily necessary to ensure the institutional capacity of the state mechanism to meet the current needs of Ukraine and protect the interests of future generations in accordance with the proper legal policy and legal support, to improve the interaction between state authorities, the state apparatus and civil society institutions, etc.

Key words: *legal framework, governance, sustainable development, mechanism, providing, human rights, martial law, strategy.*

Постановка проблеми. Триваюча вже третій рік в Україні – центрі Європи війна з активними бойовими діями, як ніколи загострила питання та спричинила загрози сталому соціально-економічному та політичному розвитку не лише в межах України, а й в масштабах всього світу сьогодні та у відділеній перспективі. Таким чином під загрозою опинилася розбудова «миролюбного, справедливого і всеохопного суспільства, у якому забезпечено рівний доступ до правосуддя і яке ґрунтується на повазі прав людини (включно з правом на розвиток), реальному верховенстві права і належному урядуванню на всіх рівнях, а також на прозорих, ефективних і підзвітних інституціях. Серед факторів, що спричиняють насильство, незахищеність і несправедливість: нерівність, корупція, неякісне урядування і незаконні фінансові потоки та потоки зброї» [1]. Саме тому належне урядування є однією із ключових детермінант сталого розвитку.

Дотримання принципів належного урядування в аспекті забезпечення сталого розвитку набуває особливої значущості під час уведення надзвичайного стану, в тому числі правового режиму воєнного стану, в період, коли перед державою постає низка викликів, пов'язаних із переведенням економіки на воєнний лад, забезпеченням прав громадян, які постраждали внаслідок воєнних дій, відновленням правопорядку, звільненням окупованих територій, відновленням територіальної цілісності та ін. Саме під час війни, як ніколи, в суспільстві посилюється запит на справедливе, ефективне, своєчасне та транспарантне урядування, зокрема як одну з передумов здобуття перемоги.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика забезпечення сталого розвитку та належного урядування є відносно новою для вітчизняної науки, втім є комплексною та потребує різного роду інституційних, організаційних та правових вимірів та досліджень. З огляду на це, історіографія питання є міждисциплінарною і представлена працями фахівців в галузі економіки, соціології, політології, державного управління та права тощо. Відповідно, визначалися наукові засади національної стратегії сталого розвитку, досліджувалися його макроекономічні проблеми та соціально-економічний потенціал, проблеми забезпечення у сфері землеробства, інвестицій, трудових та фінансових відносин тощо. Серед вітчизняних та зарубіжних дослідників: Г. Айрес, К. Боулдінг, Н. Джорджеску-Роген, Л. Кохрсен, О. Захарченко, Н. Калашник,

Л. Мельник, Л. Масловська, А. Садовенко, В. Середа, Т. Тимочко, В. Шевчук, М. Хвесик та ін.

Належне урядування як складова публічного адміністрування було предметом досліджень О. Амоші, Л. Білої-Тіунової, О. Власюка, В. Гришка, Т. Коломоєць, В. Колпакова, О. Кузьменко, Е. Лібанової, І. Михасюка, О. Музи, В. Новицького, А. Пухтецької, П. Саблука, С. Стеценка, А. Філіпенка, С. Чистова та ін.

З уведенням правового режиму надзвичайного стану відбулося зміщення фокусу наукових досліджень, предметом яких стали проблеми забезпечення цілей сталого розвитку в Україні, впровадження ефективних механізмів розвитку публічного управління, продовольчої та екологічної безпеки, фінансового сектору тощо в умовах воєнного стану.

Втім поза межами наукового пошуку залишилися правові засади забезпечення сталого розвитку загалом та належного урядування зокрема, в тому числі і в період дії воєнного стану. З огляду на це, теоретичні проблеми правового забезпечення належного урядування в Україні як чинник її сталого розвитку є **метою** нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу. Одним із головних завдань сучасної держави є створення та забезпечення ефективної системи державного управління, функціонуючої відповідно до принципу верховенства права, загальноєвропейських міжнародних стандартів та європейських принципів, в тому числі, у сфері прав і свобод людини; здатної забезпечити стабільний та поступовий розвиток суспільних відносин в умовах звичайного та надзвичайного правових режимів, зовнішніх та внутрішніх викликів і загроз; генеруючої стратегію прогресивного та безпечного майбутнього держави і суспільства. Поступово розбудовуючи понад 30 років демократичну державу та ринкову економіку, майже одночасно інтегруючись у європейський простір, Україна весь час удосконалювала державний лад, в тому числі шляхом запозичення ефективних зарубіжних державницько-правових конструкцій, приєднувалася до світових глобальних економічних, політичних, правових, ресурсних та соціальних стратегій.

У зв'язку з цим слід згадати, що вперше категорію «сталий розвиток» було введено в публічний дискурс ще у середині 80-х років ХХ століття, її сутність полягає у «необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь,

включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довіллі; розвиток, який задовольняє потреби нинішнього покоління без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби» [2].

Серед соціальних цілей сталого розвитку, визначених пізніше ООН, – мир, справедливість та сильні інститути. Зокрема, як зазначено в Резолюції «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року», прийнятій Генеральною Асамблеєю ООН 25 вересня 2015 року, мир та безпека є взаємозалежними категоріями, оскільки лише мир та безпека можуть забезпечити сталий розвиток, з іншого боку – без сталого розвитку забезпечення миру та безпеки неможливе [3].

Після ратифікації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода), Україна отримала інструмент та дороговказ для своїх перетворень. Виконання вимог цієї Угоди дає можливість Україні в подальшому стати повноцінним членом в Європейському Союзі. Такими вимогами є відповідність Копенгагенським критеріям – параметрам, яким мають відповідати держави – члени Європейського Союзу. Зокрема, це: стабільні інституції, що забезпечують демократію, верховенство права, права людини та повагу до прав меншин; функціонуючу ринкову економіку, що буде конкурентоздатною на ринку ЄС; здатність взяти на себе зобов'язання стосовно членства, зокрема і щодо дотримання цілей політичного, економічного та монетарного союзу [4].

Відповідно до Указу Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 було схвалено Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», згідно з якою було визначено мету, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних оборонних, соціально-економічних, організаційних, політико-правових умов становлення та розвитку України. Метою Стратегії є запровадження європейських стандартів життя шляхом проведення 62 реформ та програм розвитку держави [5]. Зокрема, це: податкова; захисту економічної конкуренції; фінансового сектору; ринку капіталу; сфери трудових відносин; земельна; системи національної безпеки та оборони; оборонно-промислового комплексу; судова; оновлення влади та антикорупційна; державного управління; правоохоронної системи; децентралізація та державного управління; конституційна; виборчого законодавства; пенсійна; системи охорони здоров'я тощо. Тобто забезпечення сталого розвитку потребує конструктивних, послідовних та логічно пов'язаних заходів практично у всіх сферах суспільних відносин, багатоаспектного та комплексного підходу та заходів економічного, соціально-політичного

змісту. При цьому основою цієї діяльності має бути право як сукупність норм, що визначають порядок проведення згаданих реформ, механізми (фінансові, економічні, інституційні, комунікативні тощо) їх забезпечення та реалізації.

Однією із ключових реформ в ході забезпечення сталого розвитку є реформа державного управління, метою якої є побудова прозорої системи державного управління, створення професійного інституту державної служби, забезпечення її ефективності. Результатом впровадження реформи має стати створення ефективної, прозорої, відкритої та гнучкої структури публічної адміністрації із застосуванням новітніх інформаційно-комунікативних технологій (е-урядування), яка здатна виробляти і реалізовувати цілісну державну політику, спрямовану на суспільний сталий розвиток і адекватне реагування на внутрішні та зовнішні виклики [6]. Важливим при цьому є запровадження належного урядування. Термін «урядування» означає процес прийняття рішень та процес яким це рішення впроваджується (імплементується) або не впроваджується (не імплементується) і може вживатися у декількох контекстах, зокрема, корпоративне урядування, міжнародне урядування, національне урядування, місцеве урядування [7].

Уперше основні засади належного урядування отримали своє визначення в Білій книзі Європейського урядування у 2001 р., де, зокрема, було зазначено вісім основних характеристик належного урядування: участь, орієнтація на консенсус, відповідальність (підзвітність), прозорість, належне реагування, ефективність та результативність, рівність та врахування інтересів і відповідність принципу верховенства права [8].

Результатом реалізації політики належного урядування має бути гуманізація та демократизація державного управління, забезпечення прав і свобод громадян та гідних стандартів життя, посилення соціальних характеристик держави, зміцнення довіри до влади тощо.

Основні принципи та характеристики належного урядування знайшли відображення у законодавстві України. йдеться про правове забезпечення імплементції принципів належного урядування у практику державотворення, що першочергово торкається правових механізмів організації та здійснення публічної влади. Зокрема правовим підґрунтям для практичної реалізації принципу належного урядування є ст. 2 Кодексу адміністративного судочинства України (КАС України), яка визначає критерії, яким мають відповідати дії (бездіяльність) та рішення суб'єкта владних повноважень, зокрема, такі рішення (дії або бездіяльність) вважаються правомірними, якщо вони прийняті (вчинені): 1) на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що визначені Конституцією та зако-

нами України; 2) з використанням повноваження з метою, з якою це повноваження надано; 3) обґрунтовано, тобто з урахуванням усіх обставин, що мають значення для прийняття рішення (вчинення дії); 4) безсторонньо (неупереджено); 5) добросовісно; 6) розсудливо; 7) з дотриманням принципу рівності перед законом, запобігаючи всім формам дискримінації; 8) пропорційно, зокрема з дотриманням необхідного балансу між будь-якими несприятливими наслідками для прав, свобод та інтересів особи й цілями, на досягнення яких спрямоване це рішення (дія); 9) з урахуванням права особи на участь у процесі прийняття рішення; 10) своєчасно, тобто протягом розумного строку [9, с. 190].

Значним кроком у на прямі вдосконалення механізму держави відповідно до європейських та міжнародних стандартів належного управління є прийняття Закону України «Про адміністративні послуги», який став концептуальною основою для функціонування інших нормативно-правових актів у сфері надання різних видів адміністративних послуг, а саме Закону України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності», Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців», Закон «Про адміністративну процедуру», який повинен забезпечити належний баланс між інтересами громадян, суспільства та обов'язками держави. Ухвалення Закону «Про адміністративну процедуру» – це новий етап у взаємодії органів виконавчої влади та місцевого самоврядування з громадянами та бізнесом. Загальні правила прискорять ухвалення рішення та оптимізують комунікацію людини з публічною адміністрацією. Процедура взаємодії стане уніфікованою, ефективною, орієнтованою на потреби громадян і бізнесу, та прозорою. Запровадження загальної адміністративної процедури наближає Україну до стандартів Європейського Союзу, адже подібні закони діють у всіх державах членах ЄС як невід'ємна частина «права на належне адміністрування» [10, с. 6].

Таким чином Закон України «Про адміністративну процедуру» змінює підходи до надання послуг державними органами влади. Зокрема, для держорганів передбачено такі нові обов'язки та можливості: більш ефективний спосіб адміністративного оскарження: можливість досудового врегулювання справи завдяки колегіальному розгляду скарг (у тому числі із можливістю залучення громадськості); врегулювання механізмів відкликання або визнання недійсним рішення, в тому числі щодо видачі дозволів, тощо; можливість уникнути конфлікту інтересів у діяльності посадових осіб; обов'язок виправити свої помилки (адміністративний орган, який допустив помилку і виявив це, повинен виправити її, не чекаючи надходження скарги чи позову); обов'язкове обґрунтування негативного рішення; зменшення бюрократії (відомості, які

вже є у державних реєстрах, будуть отримуватись у процесі міжвідомчої взаємодії без зайвих довідок) [11, с. 344].

Загалом ефективність правового забезпечення сталого розвитку в аспекті належного урядування в тій чи іншій державі залежить від багатьох внутрішніх та зовнішніх чинників, зокрема від характеру розподілу влади, методів реалізації державної влади, ступеню відкритості та взаємодії з суспільними інститутами, форми державного правління та режиму, ступеню інтегрованості у міжнародний правопорядок, геополітичного розташування тощо. Серед чинників, які також безпосередньо впливають на ефективність цього процесу: зміст владних повноважень суб'єктів державної влади; характер принципів організації та реалізації державної влади; існування організаційно-правових механізмів реалізації державно-владних повноважень; матеріально-фінансове забезпечення реалізації державно-владних повноважень; відповідальність суб'єктів за невиконання або неналежне виконання, передбачених законом повноважень; громадський контроль за законністю здійснення державної влади тощо. Втім належне урядування – це швидше ідеал, який складно досягти у всій його повноті, хоча його забезпечення є стратегічною метою всіх цивілізованих демократичних країн світу. Особливо складним є забезпечення сталого розвитку і дотримання вимог належного урядування в умовах воєнного стану, який супроводжується відповідними соціально-економічними, політичними, правовими та інституційно-організаційними змінами.

До того ж варто зазначити, що ще до початку повномасштабного вторгнення та ведення активних бойових дій на території України наголошувалося, що ефективне впровадження в Україні європейських принципів належного урядування є можливим за умови системного реформування виконавчої влади, яка є внутрішньо суперечливою, зараженою корупцією, закритою від суспільства та неефективною. Отже, адаптація принципів належного урядування повинна бути спрямована на розширення сфери участі громадянського суспільства в управлінні з гарантуванням максимального врахування економічних, соціальних і політичних пріоритетів всіх груп населення під час прийняття владних рішень. Така модель повинна бути складною, багаторівневою, з механізмами зворотного зв'язку між владою, суспільством і людиною [12; 129].

До того ж розподіл управлінських функцій між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства щодо здійснення ними повноважень у сфері публічного управління в нашій країні значною мірою недоврегульований. Причому це стосується не лише організації суспільного життя, але й економічних компетенцій, а також роботи з формування мобілізаційного резерву

та діяльності у безпековій царині. Ситуація ускладнюється через корупцію та інші інституційні дисфункції, що блокують ефективність механізмів публічного управління в Україні. Зважаючи на зазначене, сьогодні першочергового значення набуває підвищення ефективності публічного управління на основі впровадження таких інституційних стандартів регулювання цієї сфери, які притаманні розвиненим державам світу. Насамперед це стосується нових підходів до стратегування розвитку держави та її регіонів [13, 33].

Окрім того, потрібен комплексний аналіз функціонування систем та структури органів державної влади (цілі, функції, завдання, ресурси, статус). Водночас гнучкість, а не формальний підхід – головний принцип сучасного менеджменту як системно-ситуаційного процесу має діяти і в системі публічного управління, особливо на рівні місцевого самоврядування. Це сприятиме подоланню бюрократичної рутини, переорієнтує управління зі здійснення процесів (дотримання процедур і правил) на досягнення якісних кінцевих результатів [14, 84].

Втім загальновідомим є той факт, що будь-які війни, що включають активні бойові дії на території держави, спричиняють руйнування традиційних за мирного часу механізмів державного управління, мілітаризацію економіки, міграцію населення, зростання бідності, стрибки інфляції, дефіцит бюджетних надходжень та перерозподіл бюджетних коштів на користь військового сектору тощо. Зазначене негативним чином впливає на забезпечення політики сталого розвитку, соціально-економічного та політико-правового розвитку держави загалом. Досвід запровадження та реалізації в Україні воєнного стану з метою негайної потреби стабілізації суспільних відносин та підтримання правопорядку спричинив швидку трансформацію механізму держави, пошук нових шляхів, форм та методів організації та здійснення державної влади та місцевого самоврядування. Саме це надало можливість Україні вже понад два роки вести жорстоку війну та одночасно підтримувати соціально-економічну стабільність, забезпечувати здійснення основних функцій держави.

В аспекті продовження реалізації стратегії сталого розвитку першочергово необхідним є забезпечення інституційної спроможності державного механізму задовільнити сучасні потреби України і захистити інтереси майбутніх поколінь. Це надскладне завдання може бути реалізованим лише у випадку запровадження відповідних воєнному стану інституцій та методів державного управління. Важливим при цьому є урахування незавершеності адміністративно-територіальної реформи, що загрожує наростанням в Україні інституційних диспропорцій у взаємовідносинах між органами державної влади та органами місцевого самоврядування різних

рівнів. Що більше, сьогодні на різних щаблях владної ієрархії почали тиражуватися думки про доцільність згортання децентралізації та посилення владної вертикалі, причому не лише на період дії воєнного стану, але і в довгостроковій перспективі.

В умовах воєнного стану необхідним видається поєднання адміністративних та економічних методів з наданням переваги адміністративним. Саме використання владними суб'єктами адміністративних методів з виданням наказів, розпоряджень, постанов, відповідно до розробленого плану та з одночасним суворим контролем за їх виконанням у довгостроковій та короткостроковій перспективі сприятиме упорядкуванню виробничого сектору, забезпеченню військових потреб, відновленню зруйнованих об'єктів, захисту прав і свобод громадян. Зазначене може бути реалізованим також за умови забезпечення «надійності, передбачуваності, підзвітності, прозорості, технічної та управлінської компетентності, організаційної спроможності, фінансової стабільності і участі громадськості у здійсненні публічної влади» [15]. Це насамперед стосується державного сектору економіки, що ж до приватного, то тут держава може застосувати економічні методи щодо суб'єктів господарювання, які засновані на засадах ринкової економіки. Таке поєднання у підсумку має призвести до отримання очікуваного результату.

Сприятиме модернізації державного механізму та забезпеченню належного урядування і цифровізація, «надаючи можливість оперативно реагувати на динамічні зміни умов, що стає ключовим фактором у забезпеченні національних інтересів в найскладніших умовах. Процес охоплює гарантування права на інформацію, особисту безпеку та доступ до державних послуг через цифрові платформи. Крім того, особлива увага приділяється системі освіти державних службовців, яка повинна бути пристосована до викликів військового часу, враховуючи конституційні стандарти. Вона включає підготовку з питань цивільного захисту, оборони територіальних громад, а також набуття етичних та правових знань для кризового управління. Цифрові технології сприяють швидкому та ефективному розповсюдженню необхідних знань серед державних службовців по всій країні. Інтеграція цифрових технологій у публічне управління є ключовим елементом для забезпечення безперервності державного механізму та оперативного реагування на виклики, породжені воєнними умовами» [16, 236].

Важливим в цьому аспекті є налагодження ефективною взаємодії між органами державної влади, органами місцевого самоврядування та інститутами громадянського суспільства задля подолання наявних інституційних проблем, які гальмують адаптацію країни до умов

воєнного стану, а також обмежують перспективи її економічного розвитку на повоєнному етапі. До таких проблем, зокрема, належать інституційні прогалини в нормативно-правовому забезпеченні адміністративно-територіальної реформи, а також опортуністична поведінка значної частини населення. Важливого значення в нинішніх умовах також набуває формування в Україні нової системи стратегічного управління розвитком держави та її регіонів і громад з урахуванням актуальних потреб воєнного часу. Основними механізмами розвитку публічного управління, орієнтованими на підвищення його ефективності є фінансовий, соціальний і ринковий [17, 31].

Наразі, як свідчать моніторингові звіти, незважаючи на війну, загальна ефективність державного управління у 2023 році залишилася майже на тому ж рівні, що й у 2021 році, з помірними коливаннями в залежності від сфери. Протягом цього періоду стратегічні засади та координація реформ державного управління, а також надання послуг навіть покращилися. Йдеться про визначні досягнення в розробці та впровадженні нових цифрових послуг і спрощенні численних адміністративних процедур. У зв'язку із запровадженням воєнного стану тимчасово вжито певних заходів, які вважалися необхідними в інтересах оборони країни. Деякі з цих заходів негативно вплинули на відкритість та прозорість або вступ на державну службу на основі заслуг. З іншого боку, деякі заходи – як то спрощення адміністративних процедур – навіть позитивно вплинули на ефективність державного управління [18; 7].

Втім залишається ускладненим в умовах воєнного стану забезпечення принципу верховенства права, особливо щодо забезпечення:

прав людини та їх одночасного обмеження; процедур підзвітності та підконтрольності публічної влади, в тому числі з огляду на корупційні ризики; балансу публічних та приватних інтересів; вільного руху інформації; ефективного використання ресурсів для задоволення потреб держави та окремих громадян тощо.

Висновки. З огляду на певну унікальність сучасного періоду функціонування демократичної держави в умовах правового режиму воєнного стану та розвитку всіх сфер суспільних відносин в Україні, в тому числі забезпечення сталого розвитку та належного урядування, одночасно в умовах повномасштабної війни, інтеграції до Європейського Союзу та набуття членства в НАТО, відсутність відповідного зарубіжного досвіду, Україна наразі вибудовує власну модель організації функціонування державного механізму, його правових засад.

Відповідне правове забезпечення вимагає планової та продуманої правотворчої політики як під час війни, так і в повоєнний період. Це завдання має бути виконане в тому числі і на підставі положень Закону України «Про правотворчу діяльність», відповідно до якого установами НАН України має бути розроблено Концепцію правотворчої діяльності на кожні п'ять повоєнних років.

Саме тому ефективно належне урядування як одна з передумов забезпечення сталого демократичного розвитку, зміцнення громадянського суспільства, захисту прав і свобод громадян, одночасно є також одним із чинників забезпечення національної безпеки та оборони, політичної, економічної та соціальної стабільності як в умовах воєнного стану, так і у повоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю 25 вересня 2015 року. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Agenda2030_UA.pdf
2. Що є належне урядування? http://pravo.org.ua/ua/news/public_administration/2600-
3. Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю 25 вересня 2015 року. https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/migration/ua/Agenda2030_UA.pdf
4. Ливч Д, Шаїпова Ю., Костриба О. Копенгагенські критерії: як визначити наближення України до членства в ЄС. Європейська правда. 31 січня 2023. <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2023/01/31/7155001/>
5. Указ Президента України Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015#n10>
6. Стратегія реформування державного управління України, затверджена Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. № 474-р. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80#Text>
7. Що є належне урядування? Центр політико-правових реформ. URL: https://pravo.org.ua/files/administr_reforma/What%20is%20good%20governance%20%28ukr%29.doc
8. Європейське врядування. Біла книга. <https://brdo.com.ua/wp-content/uploads/2016/01/Bila-knyga-YEvropeyske-vryaduvannya.pdf>
9. Берназюк Я.О. Принцип належного урядування (good governance): національна та європейська судова практика. *Науковий вісник Ужгородського Національного Університету*, 2021. Випуск 64. С. 189–197.
10. Закон «Про адміністративну процедуру»: загальні прозорі правила взаємодії між державою та громадянами й бізнесом. Київ. 2022. 76 с. Посібник_ЗАП_2022. URL: <pdf.par.in.ua>

11. Павлюк Н.М., Шайнер В.М. Адміністративно-правові засади забезпечення права на належне урядування (адміністрування). *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3/2024. http://www.lsej.org.ua/3_2024/83.pdf. С. 344.
12. Ткаля О.В. Розуміння належного урядування за сучасних умов. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: юридичні науки. Том 31 (70) Ч. 2 № 2 2020. С. 129.
13. Борщевський В. В., Василиця О. Б., Матвеев Є. Е. Публічне управління в умовах воєнного стану: інституційні трансформації, стратегічне планування та механізми розвитку. *Держава та регіони*. Серія: Публічне управління і адміністрування, 2022 р., № 2 (76). С. 33.
14. Гришко В. Квадрат ефективності публічного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 17–18. С. 81–84.
15. Державне управління в Україні. Оцінювання на відповідність Принципам державного управління; грудень 2023 року. С. 7. <https://sigmaweb.org/publications/Monitoring-Report-2023-Ukraine-UKR.pdf>
16. Чалабієва М. Р. Адаптація правового регулювання адміністративної реформи в умовах воєнного стану: конституційні аспекти цифровізації публічного управління. Збірник матеріалів IV Міжнародної науково-практичної інтернетконференції з нагоди відзначення Дня науки-2024 в Україні «Актуальність та особливості наукових досліджень в умовах воєнного стану» (м. Київ, 22 травня 2024 року). Київ: ДНДІ МВС України, 2024. 479 с. С. 236.
17. Борщевський В. В., Василиця О. Б., Матвеев Є. Е. Публічне управління в умовах воєнного стану: інституційні трансформації, стратегічне планування та механізми розвитку. *Держава та регіони*. Серія: Публічне управління і адміністрування, 2022 р., № 2 (76). С. 31.
18. Державне управління в Україні Оцінювання на відповідність Принципам державного управління грудень 2023 року. Моніторингові звіти Програми SIGMA. [https://www.mof.gov.ua/storage/files/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82_%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8_SIGMA_\(%D1%83%D0%BA%D1%80\).pdf](https://www.mof.gov.ua/storage/files/%D0%97%D0%B2%D1%96%D1%82_%D0%9F%D1%80%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D0%BC%D0%B8_SIGMA_(%D1%83%D0%BA%D1%80).pdf)